

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1957, sp. zn. 1 Ec 61/57

Číslo: 57/1957

Právní věta:

Použití ustanovení § 556 o. s. ř. v případě svémocného okupování bytu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.1956

Spisová značka: 1 Ec 61/57

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Exekuce - vyklizením bytu

Předpisy:

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

Ustanovení § 556 o. s. ř. stanoví zajištění náhradního bytu jako podmínku nařízení výkonu exekuce vyklizením bytu všeobecně, nečiníc rozdílu, z jakého důvodu byla povinnost k vyklizení bytu vyslovena. Pro výkon soudního exekučního titulu nebyl dosah ustanovení § 556 o. s. ř. výslovně omezen ani zákonem č. 67/1956 Sb., o hospodaření s byty, neboť § 64 zákona nařizuje použití ustanovení §§ 609 a 61, jimiž se připouštějí výjimky z povinnosti opatřit náhradní byt, jen pro případ, kdy exekučním titulem v soudní exekuci je příkaz k vyklizení vydaný výkonným orgánem MNV. Zdálo by se tedy, že ustanovení § 556 o. s. ř. platí při exekuci vedené podle soudního exekučního titulu i při vyklizení bytu, do něhož se osoba nastěhovala svémocně. Přesto nelze tento názor považovat za správný.

Účelem ustanovení § 556 o. s. ř. je zamezit tomu, aby osoba, která je vyklizována (povinná strana), její rodina, po př. jiné osoby, které odvozují své právo bydlet ve vyklizovaném bytě z práva povinné strany, nebyly vyklizeny na ulici, jak se to dalo a děje v kapitalistickém řádu. Přitom judikatura nečiní – a to správně – rozdílu mezi případy, kdy povinnost k vyklizení byla v rozhodnutí tvořícím exekuční titul vyslovena v důsledku toho, že teprve tímto exekučním titulem bylo vysloveno skončení nájemního poměru (při přivolení k výpovědi z chráněného poměru nájemního nebo ke zrušení takového poměru bez výpovědi podle § 389 odst. 3 o. s. ř.) a při soudní výpovědi a rozkazu k odevzdání u nechráněných nájmu podle §§ 373 a 375 o. s. ř. a mezi případy, kdy povinnost k vyklizení byla vyslovena jako důsledek toho, že nájemní poměr nebo jiný právní poměr, na základě něhož bytu bylo užíváno, zanikl již dříve (na př. při žalobě o vyklizení domovnického bytu užívaného i po skončení domovnického poměru, nebo bytu užívaného „výprosou“ podle § 412 odst. 2 obč. zák. i

potom, kdy půjčitel žádal o vrácení, t. j. vyklizení).

Žádný z těchto případů nelze však stavět na roveň případu, o nějž jde. Ve všech těchto případech užívala povinná strana bytu na základě nějakého právního poměru a její povinnost vyklidit byt nastala teprve jako důsledek skončení tohoto právního poměru, pokud se týče skončení oprávnění k užívání bytu. Naproti tomu v případě, o nějž jde, užívá povinná strana bytu od počátku nejen bez jakéhokoli právního důvodu, nýbrž nadto ještě na základě svémocného činu. Náš právní řád však zásadně neuznává svémoc ani jako prostředek k ochraně práva. Tato zásada došla výrazu na př. v ustanovení § 150 obč. zák. To sice připouští použití svépomoci, jež není v podstatě nic jiného nežli svémoc směřující k odvrácení jiného svémocného zásahu – avšak toliko proti svémocnému rušení držby a to ještě jen potud, pokud rušební čin trvá. Svépomoc smí tedy sloužit jen tomu, aby bylo odvráceno násilí buď bezprostředně hrozící nebo již použité, ale ještě nedokončené. Nadto připouští toliko přiměřenou svépomoc. I takto úzce vymezená svépomoc je míněná jako výjimečná, neboť pravidlem bude pomoc poskytovaná státními orgány, t. j. buď výkonným orgánem MNV nebo soudy (viz Učebnice občanského práva, svazek I, str. 310, druhé vydání).

Pokud jde speciálně o případy svémocného obsazení bytu, tu náš právní řád v novém zákoně o hospodaření s byty vyjádřil zcela jednoznačně zásadu shora uvedenou v ustanovení § 45, jímž nejen vyloučil soudní kontrolu příkazu k vyklizení bytu, do něhož se osoba nastěhovala svémocně, nýbrž připustil i možnost odnit odkladný účinek odvolání proti takovému příkazu podanému. Důsledně pak zprošťuje toto ustanovení výkonný orgán MNV povinnosti přidělit v takovém případě náhradní byt nebo i jen poskytnout náhradní ubytování (§ 61 č. 4 zák. č. 67/1956 Sb.). Zákon o hospodaření s byty nemá ustanovení o tom, co se rozumí svémocným nastěhováním se do bytu, zřejmě vycházejí z toho, že v konkrétním případě nebude obtížno rozhodnout, zda o takový případ jde; z ustanovení § 57 zák. o hospodaření s byty o bytu získaném protiprávně plyne, že je to zvláště kvalifikovaný případ protiprávního získání bytu. Vedle toho, že někdo nabyt bytu nedbaje předpisů o hospodaření s byty, dochází tu navíc k porušení pokojné držby vlastníka domu (poživatele domu, nár. správce a pod.), a to násilím nebo lstí. Jsou to případy násilného nastěhování do uzamčeného nebo zapečetěného bytu, ale i případy, že někdo se vykáže správci domu falešným dekretem o přidělení bytu nebo využije toho, že uprázdněný byt zůstal neuzamčen a pod.

Vztahovat podmínky § 556 o. s. ř. i na případy svémocného obsazení bytu, znamenalo by ve svých důsledcích poskytovat právní ochranu protiprávnímu stavu dokonce tím způsobem, že by rušiteli státní disciplíny se mělo dostat poskytnutím náhradního bytu toho, nač neměl nárok. Místo upevňování státní disciplíny by takové stanovisko naopak příliš svádělo k jejímu porušování, neboť by se tím otvírala cesta k tomu, jak získat byt bez splnění podmínek, jichž jinak je po zákonu potřebí. V praxi by to patrně vedlo i k tomu, že výkonný orgán MNV by odmítal přidělit v takovém případě náhradní byt, takže soudní ochrana poskytnutá soudním výrokem oprávněnému proti svémocnému rušiteli jeho práva, by zůstala zcela neúčinnou. Takový výklad vedl by jistě k znevážení soudního rozhodnutí, když na místě toho, aby poskytlo ochranu zákonem chráněnému právu vymáhajícího věřitele (§ 3 odst. 1 písm. c) zák. o organizaci soudů č. 66/1952 Sb.), by chránilo zájem svémocného rušitele tohoto práva, který nejen že není zákonem chráněn, nýbrž porušuje státní disciplínu.

Je pravda, že oprávněný se mohl dovolat pomoci výkonného orgánu MNV proti svémocnému rušení držby věci nebo práva podle § 150 obč. zák. a žádat o uvedení v předešlý stav, nebo že mohl dát podnět k tomu, aby výkonný orgán MNV vydal příkaz k vyklizení proti osobě, jež se do bytu svémocně nastěhovala. Odporovalo by však zásadě, že jednotlivé předpisy právního řádu je třeba vykládat tak, aby byly v souladu, když by právní situace postiženého měla být horší, jestliže se obrátí místo toho se žádostí o ochranu na soud, nehledě ani k tomu, že nemá vlivu na to, zda výkonný orgán MNV příkaz k vyklizení skutečně vydá.

Ze všech těchto důvodů je nutno dojít k závěru, že v případě, kde z exekučního titulu je patrné, že šlo

o svémocné okupování bytu, nelze ustanovení § 556 o. s. ř. použít.

V každém případě musí však i tu poskytnout výkonný orgán MNV vystěhovaným osobám přechodně přístřeší podle § 64 odst. 2 zák. o hospodaření s byty. Toto ustanovení sice míří na případy, kde podkladem soudní exekuce je příkaz k vyklizení vydaný výkonným orgánem MNV, tato zásada však musí platit, když byla právním řádem přijata, obdobně i v případech, že jde o exekuci podle soudního exekučního titulu.